

[illegible]

METSÄTALOUS

Koillismaa on siitä hienoa seutua, että joka kunnassa on saha. KARI LOUHISALMI

lijoen varsilla Koillismaalla purkaantuu nuorten metsien suma

Sodan jälkeen Pohjois-Suomessa alkoi
valtavien hakkuiden kausi. Tuloksena on
nyt nuorten metsien massa. Metsähallitus
uudistaa huonolaatuisimmat
metsät keskenkasvuisina.

TAIVALKOSKA (MT)
Metsämaisema Oulu-Kuusamoen tiloilla varrella on huomattavan laajuispuolinen. Nuoret mäntymetsätsä jatkuvat loputtomiin alavilla heikkakankailta kohti kuumennusta siintäviä vaaroja. Männiköt ovat kasvaneet sodan jälkeen hakatuilla, ennemmekemättömän laajoilla leimikoilla.

Leimikoiden keskikoko oli Ylimässa ja Kainuussa 1950-luvulla 250 hehtaaria.

Kun hakkuita keskitettiin perättäisinä vuosina vierekkäisille alueille, syntyi tuhansien hehtaarien aukkoja.

Laajin niistä oli Pudasjärven Susivaaran ympärille syntynyt, yli 20 000 hehtaarin "Osaran aukka".

"Uuttoon soveltuvat sivujoet ja Kemin suuret tehtaat vaikuttivat, että hakkuut keskitettiin sivujojen ympärille", selittää Metsäshallituksen Taivalkosken tiimin esimies **Kari Louhisalmi**.

malla alueella kuin viisi vuotta aikaisemmin.

Taivalkoskella yli 60 prosenttia metsistä kuuluu valtiolle. Tiimin markkinoille tuoma puumäärä, noin 200 000 kuutiota, lisääntyy vuosittain, muttei kertarysäyksellä vaan pikkuhiljaa. Louhisalmen mukaan puuhalla on ollut seudulla sopivasti käyttöä.

"Koillismaa on siitä hienoa seutua, että joka kunnassa on saha."

Pölkky Oy:llä on sahat Kuusamossa ja Taivalkoskella. Taivalkosken saha on erikoistunut pieniläpimittaisen pitkätukin jalostamiseen.

Yksi tulevaisuuden mahdollisuus on energiapuuh. Uusi kaivosyhtiö harkitsi 1980-luvulla suljetun Mastavaaran vanadiinikaivoksen avamista. Jos sen energiantarve katettaisiin puulla, harvennuspuulle tulisi uusi käyttöpaikka.

**Suurille hakkuille
metsästä syytä**

1950-luvun alussa moni palikka osui kohdalleen kasvattamaan paineita Iijokiseudun metsien hyödyntämiseen.

Metsäteollisuus eli huikkea korkeasuhdannetta. Vuonna 1952 se käytti puunostoon nelinkertaisen summan rahaa vuoteen 1950 verrattuna.

Oman panoksensa toi vuonna 1952 Metsähallituksen pääjohtajaksi valittu **Nils A. Osara**. Hän oli vaikuttanut Pohjois-Amerikkaa näkemästään intensiivisestä metsätaloudesta. Pöntelevä johtajan tahto oli saada pohjoisen harvahkot luonnonmetsät hakkuiden ja metsänhoidon piiriin.

kasvatusmetsät nurin

Osan nuorista metsistä Metsähallitus hakkaa paljaaksi.

"Tällä on paljon huonolaatuista, liian harvaa, huonosti udistunutta metsää. Se kannattaa uuidista, koska tukkia ei tule", Louhisalmi perustelee.

Louhisalmi arvioi pieleen menneitä metsiä olevan hänen toimialueellaan neljänneksen ikäluokasta. Ongelmat johtuvat udistamisen virheistä. Suurten savotiden jälkeen alueet kuloettiin ja kylvettiin männylle kasvupaikkaan katsomatta.

Varsinkin korkeilla vaaroilla männynmait seivisivät huonosti. Varttuneempia mäntyjä teloo tykkylym, katkenneita ja monilavaisia väänkyrtä on

Harvennusala tuplaantui viidessä vuodessa

Nyt Taivalkosken metsätiimin alueella 40–60-vuotiaita metsiä on melkein 40 prosenttia alasta. Harvennushakkuita tehtiin viime vuonna kaksi kertaa laajempuut kasvavat liian harvana kartiomaisiksi ja paksuoksaisiksi.

Keskenkasvuisten metsienien hakkaamisen hyvä puoli on ikä-jakauman tasoittuminen. Kun 1950-luvun kylvömänniköiden uustaminen aloitetaan jo nyt,

1950-luvulla uskottiin suursavotoiden tehoon

Porttivaaran ylärinteillä käy napakka tuuli lämpimänä kesäpäivänä. **Arvi Vuorialho** nousee autosta, silmäilee maisemaa ja tunnistaa alueen samaksi, jolla hän työskenteli Metsähallituksen savotalla kasöörinä eli palkanmaksajana 60 vuotta sitten.

"Tehtiin isoja leimikoita. Piti saadaa 30 000 tukkia ja 10 000 kuutiota pinotavaraa. Pystymyynni olisi ollut helpompi järjesträä", Vuorialho muistelee.

Suursavotat "olivat lämpimänä" eli tarjosivat töitä ympäri vuoden. Talvella puut kuljetettiin autoilla läheiselle Virkkusenjärvelle uittoa odottamaan.

Vuorialho kiersi työmaalla palkkarahat repussa, sillä tilit maksettiin käteisenä.

Esimiehetkin asuivat kämppissä. Ne purettiin ja siirrettiin seuraavalle leimikkokeskittymälle sitä mukaa, kun edellinen asuupaatiin valmiiksi. Viimeiset savottakämppät hiljenivät 70-luvulla.

Nyt Porttivaaralla kasvaa harva männikkö, josta ei saada tukkia.

Jälkiviisaana voi todeta, että tänne noin 300 metrin korkeuteen olisi pitänyt istuttaa kuusta. Vain kaikein korkeim-

on sentään noussut sekapuiksi. Sata metriä alempana 50-luvun männynkylvöt ovat onnistuneet hyvin. Tiheässä kasvaaneen metsän ensiharvennuspuita on korjattu jo 10 vuotta sitten.

A black and white photograph of an elderly man, Arvi Vuorialho, standing in a forest. He is wearing a light-colored long-sleeved shirt and dark trousers. He is leaning his right hand on the trunk of a tree and holding a walking stick in his left hand. The forest is dense with tall, thin trees and a thick layer of moss or lichen on the ground and lower branches. The lighting is soft, suggesting a misty or overcast day.

**Paksukuustaisia,
harvoja kuusitoita**

Isojen aukkojen teko tuntui mielekkäältä tehokkuuden vuoksi.

Vuorilahn mukaan silloin myömsä ajatteltiin, että maa pääsee lämpenemään taimille suotuisaksi, kun paksu kunta poltetaan kulutuksessa pois. Metsät olivat puhtaita, usein vajautuotteiden harvoja kuusikoita.

Hakkuun ja kulutuksen jälkeen maahan kylvettiin männynsiemeniä. Raudalla viiletettiin ohut vako maahan.

Kesti 10 vuotta, ennen kuin aluetta saattoi kutsua edes taimikoksi.

"Arvosteluaakin oli jonkin verran", Vuorilaho myöntää.

tuolloin niin herkkiksi kohteiksi, että ne jätettiin kokonaan luonnontilalle.

Männyn kylvä epäonnistui korkealla

Sinnikkaista yritystä huolimatta metsästä ei tullut halutunlaista.

"Runkokylvö noin 500 hehtaalla. Kylvä '57, täydennysistutus männynaitimilla '76, täydennysistutus '85 raudskoivulla", luettelee Metsähallituksen Tualvosken tiimiesimies **Kari Louhisalmi** kämmientietoisuudella.

Männyn täydennysistutuksista muistuttavat kaivinkoneen tekemät kuopat ja mättäät, taimista ei näy jälkeäkään. Koivuja

malla alueella kuin viisi vuotta aikaisemmin.

Taivalkoskella yli 60 prosenttia metsistä kuuluu valtiolle. Tiimin markkinoille tuomaa puumäärää, noin 200 000 kuutiota, lisääntyä vuosittain, muttei kertarysäyksellä vaan pikkuhiljaa. Louhisemien mukaan puulle on ollut seudulla sopivasti käyttöä.

”Koillismmaa on siitä hienoa seutua, että joka kunnassa on paha.”

Sähkö Oy:llä on sahat Kuusamossa ja Taivalkoskella. Taivalkosken saha on erikoistunut pieniläpimittaisiin pikkutukin jalostamiseen.

Tuusi tulevaisuuden mahdollisuus on energiapuu. Uusi kasvuyhtiö harkitsi 1980-luvulla suljetun Mustavaaran vanadiini-kaivoksen avamista. Jos sen energiantarve katavista puunla, harvennuspuille tulisi uusi käyttöpaikka.

Huonolaatuiset kasvatusmetsät nurin

Osan nuorista metsistä Metsä-
hallitus hakkaa paljaksi.

"Täällä on paljon huonolaatuisia, liian harvaa, huonosti udistunutta metsää. Se kannattaa uustua, koska tukkia ei tule",
Louhisalmi perustelee.

Louhisalmi arvioi pieleen
meneittä metsiä olevan hänen
toimialueellaan neljänneksen
ikäluokasta. Ongelmat johtuvat
uudistamisen virheistä. Suuren
savotiden jälkeen aluet on kulo-
tettiin ja kylvettiin nännylle
kasvupaikkaan katsomatta.

Varsinkin korkeilla vaaroilla
männymänttät selvisivät huono-
sti. Vartuneempia mäntyjä
teloo tykkylym, kankeneita
ja monilaitaisia väänkyryitä on
paljon. Harvat henkiin jääneet
puut kasvavat liian harvana kar-
tiomaisiksi ja paksukoisaisiksi.

Keskenkasvuisten metsien
hakkamisen hyvä puoli on ikä-
jakauman tasoittuminen. Kun
1950-luvun kylvömänniköiden
uudistaminen aloitetaan jo nyt,

A low-angle, upward-looking photograph of a forest canopy. The image shows numerous tree trunks and branches reaching towards a bright blue sky with scattered white clouds. The foliage is dense, with green leaves visible through the branches.

Mäntyä on kylvetty Koillismaalla osin liian korkealle kuusen kasvupaikoille. Puut ovat 60-vuotiaina jopa 30 senttiä paksuja, mutta lyhyitä ja liian oksikkaita kunnon tukkipuiksi. Tällaiset metsät Metsähallitus hakkaa nuorina.

ei synny enää samanlaisia jättiläisaukeita kuin ennen.

Parhaat metsät aurasalueilla

Pohjoisen olosuhteisiin sopivien metsänuudistamismenetelmien opettelu on kestänyt kauan.

70-luvulla männyn viljely on-

nistui jo huomattavasti paremmin kuin ennen. Maata alettiin aurata ja taimet istutettiin. Auras toi taimille suotuisimmat alkulosuhteet kuin kulutus. Kuusen istutus mätästettyyn maahan opittiin vasta viime vuosikymmeninä.

70-luvun aurasalueen männiköt ovat tulossa harven-

nettaviksi. Ne ovat kasvaneet 40 vuodessa 160 kuutiometriä. Eimätätäsmälläkään päästä niihin lukuihin”, Loughisalmi toteaa.

Metsäaurauksesta Metsähallitus on tosin luopunut kokonaan. Auraus parantaa metsän kasvua, mutta lisää ravinteiden huuhoutoutumista ja sen koetaan rumentavan maisemaa.

Onnistuneita viljelymetsiä päästään kohtuullisen pian uudistamaan.

”Tiedetään, että käytännössä 80 vuotta riittää täällä metsänkasvatuksen iäksi.”

Kylmäluoman retkeilyalue säästettiin hakkuilta

Kaikkea ei sentään hakattu

50-luvullaakaan. Kaukoviisaa aluemetsänhoitajat säästivät kirveiltä Kymälänuoman, joka palvelee nykyisin retkeilyalueena. Se on 30–40 000 vierailijan määrällä mitattuna Taivalkosken suosituin matkailukohde.

Suurten savotoiden jälkeä häipyvät vähitellen talousmetsistäkin. Viimeisen 10 vuoden

aikana lähes kaikki uittouomikot
si peratur purot ja joet on pyritty
palauttamaan luonnontilaan.
"Ei tiedetä vielä, palaako ar-
vokala niihin. Mutta Iijoki vir-
taa edelleen vapaana Kollajalle-
asti. Nyt mietitään kalaportaita
Pudasjärven ja Iin välisiin voim-
maloihin."

HENRIK SCHÄFER

Metsänomistaja ihmettelee nuoren metsän avohakkuita

1950-luvulla kuivahkolla kankaalla kulotettu ja kylvetty ala on uudistunut hyvin, toteaa Arvi Vuorialho.

on sentään noussut sekapuuksi. Sata metriä alempana 50-luvun männynkylvöt ovat onnistuneet hyvin. Tiheässä kasvaneen metsän ensiharvennuspuita on korjattu jo 10 vuotta sitten.

**Kulotetuilta mailta
hyviä puolukkasatoja**

Vuorialho kertoo, että 70-luvulla iloittiin kulotettujen maiden hyvistä puolukkasadoista. Lästäeniستی marjoista kelpasi terävin pään hallellekin, joihin kasööri luettiin.

"Myhykirvaalalta keräsimme vaimon kanssa 5-6 sangollista puolukkaa henkeä kottai kolmeen mennessä itäpöivällä. Siitä maksettiin 11 markkaa kilolta."

Vuorialho jatkoi savotta-ajan jälkeen Metsähallituksen suunnittelijana. Eläkkeelle hän jäi 1983.

"Olin saanut oia vielä kaksi vuotta. Ajattelin että päästetään tuo Kari töihin", mies virmistä.

HENRIK SCHÄFER

OLIVALKOSKI (MT)
"Oli tämä niin hyvän näköinen
5-6 vuotta sitten harvennettu-
na, ja nyt on tämmöinen", silee
Antero Pitkänen, 79, Metsähäl-
lituksen avohakkuuta Taivalkos-
kella "Kalajärven syänmaalla".
Keskelle mäntymänttana on
hakattu hehtaaritolkulla aukkoa.
Pitkänen mittaa saksilla kannon
päämittaksi 20 senttiä. Kaato-
pinnalta löytyy noin 40 lusuota eli
vuosiensiegaista
"Saisi tästä ehkä juuri ja juuri
nelikymppisen tai nelikolmosen
lukuin. Jos olisi antanut jaksaa 15
vuotta, niin olisi saanut jumatun
lukuin".
Aukolla on paikoin kaksi
kantaa vieretysten. Kylvötaimi-
kon harvennusta jätti aikanaan
"varalta" kaksi tainta tuppausta
pystyyn.
Pitkänen ahersi pitkään Met-
sähallituksen, Metsäliiton ja
Metsänhoitoyhdistyksen töissä;
paljon puun mittausta, uittoon
lähtevien pölkkyjen merkausta
ja työnjohtoa.

Raju murros

Lannoitus lisää tukkisatoa

Metsähallitus lannoittaa Taivalkosken etelä- ja länsiosien parhaita kasvatusmetsiänsä noin 600 hehtaaria vuodessa. Lämpeäsumma jää keskimäärin niin alal, ettei suopuustoja lihoteta kauhalla kuten esimerkiksi Pudasjärvellä, kertoo metsänhoitopäällikkö **Tarmo Myllymäki**.

runkoihin tukin katkon paikat.”
Nyt hakkuukone mittaa nuoren Osaran metsän keskenkasvuiset männyt, tukin jakoa ei tarvita.

"Ymmärrän hyvin paksukoista, vajaanuottoisten kärpäsmännikköiden avohakkuut. Niitä syntyi aikoinaan, osa liian etelästä tuodon siemenen takia."
Eivät ne täällä mahda mitään, jos Helsingistä sanotaan, että rahaa täytyy tulla. Vanhat tukkimetsät on "paljuovessa" suojeltu, Pitkänen aprikoii.
"Emme halua Metsäshallituksen kanssa törmäyskurssille, mutta kyllä tämä ihmetyttää ihmisiä kovasti", Pitkänen sanoo. Asiasta on puhuttu paljo metsänhoitoyhdistyksen val-

Mieli pahoittuu

"Ei yksityinen metsänomistaja tällaisella tekisi, ihmellä pitäisi olla hätä, että tällaiseen lähtisi", Pitkänen sanoo Kuusamon ja Oulun välisen tien varteen tehtyjen aukkoa Raappanansuon asutusalueen tienhaaraa tuntumassa. Hän oli itsekin asutustalillinen. Hakkuita valvottin tarkoin. Sallittu määrän ylittäjä joutui vaikeuksiin.

Lannoituksen avulla voidaan lisätä tukin satoa ja lyhentää metsiköiden kiertoaikoja. Tietokoneilla metsäsuunnittelun yhteydessä tehdyt laskelmat osoittavat, että metsien hakkuumahdollisuudet kasvavat jatkossa rajusti. "Kasvu ylittää nyt paljon sen, mitä vuodessa

”Eihän tässä mitään olisi, jos kuitupuista saisi saman hinnan kuin tukeista, vaan kun ei saa kolmannestakaan”, Antero Pitkänen paheksuu.

Miehen peruskäsitys Metsä-
hallituksesta, entisestä työnan-
tajastaan on hyvä. Valtio hoitaa
taimikkonsa ja nuoret metsänsä
paremmin kuin yksityiset met-

Yhteensovitus
Valtion maiden metsänhoito on Taivalkoskellakin erilaisten kansalaisryhmien tahdon ja tarpeiden yhteensovitusta, Myllymäki sanoo ja jatkaa ”etemme tietenkään voi toteuttaa jokaisen

sänomistajat.
Metsäautoteitä pitkin kelpaa
körötellä hillaan tai erämaa-
lampien hartevia ahvenia onki-
maan. Jokusen vuoden takainen

Luonnonsuojelun ja puuntuottamisen monet piirteet tukevat toisiaan. Myllymäki ottaa esimerkiksi taimikoiden turhan siistimisen. Taimikoissa näkyy komeita raitoja, joista mustikkaa pölyttävät kimalaiset tankkaavat tarmoa siipiinsä.

kuusen käpyjen keruu moton oksakasoista tuotti parhaina päivinä Pitkäselle käteen toistasataa euroa.

Metsähallitusta on moitittu jopa teiden teosta metsiin. ”Lähtökohta on raskaimman liikenteen eli puunkuljetusten järjestäminen”, Myllymäki sanoo. Teistä hyötyvät myös poro-, marja-, kala-, hirvi- ja monet muutkin henkilöt.

JUHA AALTOILA